

Posudek na rigorozní práci Mgr. Kláry Šámalové

Název práce: **Genderová analýza postavení žen v Iráku. Vliv současného konfliktu na život iráckých žen.**

Posudek zpracovala: Doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, PhD., školitelka

Rigorozní práce Mgr. Kláry Šámalové je rozšířenou a doplněnou verzí její magisterské diplomové práce, jejíž jsem byla vedoucí a která byla hodnocena známkou výborně. Ve svém posudku (2007) jsem ocenila **aktuálnost tématu**, které dosud nebylo v české odborné literatuře monograficky zpracováno. Autorka provedla důkladnou, převážně samostatnou rešerši primárních pramenů, sekundární historické a politologické literatury a do značné míry i literatury z oboru genderových studií. Záběr bibliografie je v rámci požadavků kladených na rigorozní práce více než dostačující. Po **heuristické stránce** práci považuji za vysoce **nadprůměrnou**.

Hlavním **metodologickým rámcem** textu je historicko-politologická analýza s přihlédnutím k analýze genderové. **První kapitola** je věnována feministickým teoriím válečných konfliktů. Plurál „feministické“ než „feministická“ (teorie) by byl skutečně přesnější – jedná se o pluralitu konceptů, mezi nimiž panuje i vnitřní diskuse. Homogenizovat by se tedy neměl ani feministický diskurs; zde je však třeba dodat, že na jiných místech autorka formuluje velmi obezřetně a generalizací či homogenizací se nedopouští. K aplikaci teoretických konceptů na empirický materiál bych jen dodala, že nejlépe se toto propojení dle mého názoru zdařilo v 6. kapitole, věnované problematice postavení kurdských žen. U ostatních kapitol by propojování teorií s empirickým materiálem (s odkazováním na teoretické texty) mohlo být četnější – například pokud jde o zásadní feministická témata jako je politická reprezentace žen či archetyp znásilnění.

Druhá kapitola této práce je zcela nová. V diplomové práci byl velmi zdařile pojat kontext historický (postavení iráckých žen v rámci jednotlivých období, jejichž periodizace byla zvolena velmi smysluplně), politický (postavení žen ve vztahu k proměnám politické moci) a etnický (specifická kapitola věnovaná kurdské minoritě). Autorka nyní text obohatila i o **kontext náboženský**. Zde představuje některé často diskutované otázky postavení žen v rámci islámu (např. zahalování) a poukazuje na to, že některé zvyky jako např. ženská obřízka nejsou islámského původu. V této kapitole pracuje s odkazy na Korán a vybranou sekundární literaturu (oceňuji, že vedle religionistických publikací zapracovala i např. text feministické historičky Leily Ahmed a dalších autorů a autorek z muslimského prostředí). Na této kapitole oceňuji uvážlivost formulací a interpretací i to, že autorka nepodléhá medializovaným, zjednodušeným zobrazováním islámu. Správně také zdůrazňuje, že ani islám není homogenním proudem myšlení a představuje pluralitu regionálně ukotvených tradic.

Dalším teoretickým kontextem práce je role žen v **nacionalistických** hnutích. Autorka upozorňuje na proměny rolí žen v ozbrojených konfliktech, nezjednodušuje však roli žen na roli obětí (diskursivní viktimizace žen, zejména ve vztahu k tzv. „Třetímu světu“, je velké feministické téma, jež rozpracovává např. teoretička indického původu Chandra Talpade Mohanty). Autorka zdařile analyzuje i symboliku mateřství, jíž nacionalistické diskursy často využívají, ale která v jejich rámci zpravidla nevybočuje z patriarchálního konceptu.

Kapitolám 3 a 4 dominuje historicko-politologický pohled. Zde je opět vedle vynikající heuristické stránky opět třeba ocenit vyváženost hodnocení (str. 56 a dále). Autorka výborně tematizuje otázku veřejné a soukromé sféry z hlediska postavení žen, škoda jen, že to není (zde či v 1. kapitole) také rozteoretizováno. Za velmi zdařilou považuji interpretaci vlivu totalitního režimu a jeho politiky na postavení žen, případně jakým způsobem totalitní režim

využíval či zneužíval rozdílných potřeb různých skupin lidí. Podobně jako u 2. kapitoly i na tomto místě lze učinit závěr, že ideologická východiska (politická či náboženská) lze prakticky hodnotit pouze v kontextu konkrétních mocenských diskursů v konkrétním čase a prostoru.

Kontexty vlastního tématu práce (historický, politický, genderový, ideologicko-nacionalistický, náboženský, etnický a částečně i symbolický) jsou tedy pojaty velmi promyšleně a důkladně. Chybí zde sice sociální kontext, i když toto hledisko by práci nezbytně velmi rozšířilo; nicméně mohlo být uvedeno.

Po stránce **argumentační, stylistické i jazykové** je text velmi kultivovaný a kvalitní. Pozor jen na správné přepisy jmen a názvů (Renzetti, nikoli Rezzenti, jak je uvedeno v textu dvakrát – str. 9 a znovu 102, či Saúdská Arábie – má být dlouhé „ú“). Zvážila bych přeformulování věty: „Aktivní podpora militarismu ... není ničím výjimečným ani pro Claire Renzetti a Daniela Currana ...“ – nemyslím, že autorka a autor podporují militarismus, pouze rovné příležitosti pro účast žen a mužů v ozbrojených silách.

V **Závěru** autorka přehledně sumarizuje vývoj postavení iráckých žen v jednotlivých obdobích. Ukazuje pozitiva i negativa jednotlivých režimů. Například příznivý dopad nástupu tehdy sekulárně orientované strany BAAS na to, že se ženám obecně více otevřel pracovní trh, na druhé straně však celkový tlak totalitní moci, který postihoval politické odpůrce i odpůrkyně. Dále autorka sleduje postupný backlash fundamentalismu, což zesílilo po pádu Saddámovy režimu. Na otázku, zda se postavení iráckých žen zlepšilo nebo zhoršilo, však nelze odpovědět, jak autorka správně konstatuje, zjednodušeným a jednoznačným ano či ne. Byla sice odstraněna např. diskriminace žen-disidentek a kurdských žen, objevila se však diskriminace nová, např. z hlediska příslušnosti k sunnitskému nebo šíitskému proudu islámu. Činnost fundamentalistických skupin a válečný konflikt sám o sobě pak postihoval většinu žen. I v Závěru tedy znovu vystupuje na povrch důležitý aspekt heterogenity žen jako skupiny a nutnosti negeneralizovaných a konkrétních hodnocení.

Práce Mgr. Kláry Šámalové zcela odpovídá požadavkům kladeným na rigorózní práci a s potěšením ji doporučuji k obhajobě.

V Praze, 25. 3. 2011